

יג. אדם חשוב ראוי לו להחמיר לעצמו שלא לאכול אף מדבר הנאכל כמו שהוא חי שנאכל ע"י עכו"ם יט.

עולה על שלחן מלכים

יד. בסרדינים יש להחמיר שעולים על שלחן מלכים ולאוסרם כ.
טו. פטריות בזמנינו ודאי נחשב לעולה על שלחן מלכים, וכן תירס בזמנינו עולה על שלחן מלכים כא.

יט. בשבה"ל ח"ו ק"ח ג', הביא מגמ' שבת נ"א ע"א דאדם חשוב יש לו להחמיר יותר, וכ"כ רי"ף ורא"ש להלכה. וכן הביא ב"י כאן מהרשב"א. וב"ח תמה מ"ט השמיטו השו"ע. ומנחת יעקב (כלל ע"ה ס"ק ל') נדחק ליישב ויש שפוסקים כמותו. אמנם ש"ך לקמן סי' קנ"ב סק"ב כתב להחמיר וכ"כ בשו"ת דברי יוסף (אירגס) סי' מ"ה, וכן הלכה. ומש"כ בערוך השלחן להקל ע"פ מג"א סי' רנ"ז ס"ק ט"ו. עיין היטב בתוס' שבת סי' רנ"ד ס"ק י"ז דאין הוכחה ממג"א וגם תו"ש דעתו להחמיר ע"ש, עכת"ד.
כ. בשו"ע סי"ב, דגים קטנים שמלחן עכו"ם הרי הם כנתבשלו מקצת בישול ואם צלאן עכו"ם אח"כ מותרים. ועש"ך סקט"ז מהב"ח דהא דאמר' בגמ' דגים קטנים אינם עולים על שלחן מלכים היינו במין של גדולים שעדיין לא גדלו אבל אלה שמין גידולם קטן עולים על שלחן מלכים. ולפי"ז סרדינים שלנו שאינם נמלחים קודם הבישול אסורים. ובחז"ל הקילו בזה ואולי סמכו על תירוץ ראשון בש"ך דקטנים ממש באמת אין עולים עש"מ והשו"ע מיירי בגדולים קצת. או שסמכו שבמבושל בבית חרושת אין משום בישולי עכו"ם, כדעת שו"ת מלמד להועיל. אמנם בשבה"ל (ח"ב סמ"ה וח"ו ק"ח ו') כתב ששמע מהחזו"א לאסור בנתבשל בבית חרושת. [וע"ע בברכ"י סי' קי"ב סק"ט שהמהריט"צ סי' קס"א מיקל בבישול של פלטר, והברכ"י חולק עליו]. ומסופר שהדברי חיים מצאנו זי"ע אכל סרדינים, ובא יהודי והעיר לו על כך, ואמר הדב"ח היה לי עוד מאכל אחד וגם את זה רוצים לקחת ממני. [ועיין בספר דברי יחזקאל (שינווא) החדש ע"מ קצ"ה שכותב שמעולם לא בא בפיו סרדינים. ומובא שם מס' הדרת קודש (נאסוד) ששמע ממנו שטעמו משום בישול עכו"ם]. ועוד שמענו ממרן שליט"א שאמר למרן החזו"א שמסופר בתולדות רבי עקיבא איגר זצ"ל שאכל סרדינים, ואמר החזו"א חס ושלום שבפה קדוש של רעק"א נכנס מאכל איסור זה. [ובשו"ת לבושי מרדכי (מאד) בחלק האחרון סי' קמ"ח כתב שגאונים וצדיקים אכלו סרדינים, אלא שעתה יש לחוש משום תערובת אסורה בשמן].
כא. עש"ך סי' קי"ג סק"ב דעולה על שלחן מלכים, ופר"ח סק"ב חולק, וכתב בשבה"ל ח"ו ק"ח ד' דבזה"ז לכו"ע דפטריות עולים על שלחן מלכים, והוא מאכל חשוב, שנאכל במרק וכתוספת. ולגבי תירס שמעתי ממרן שליט"א דבזה"ז עולה על שלחן מלכים

טז. קפה (ותה) נמס שמיוצר ע"י נכרים אין בו משום בישולי עכו"ם ומותר, (כשאין חשש תערובת איסור). שתית קפה שנעשה ע"י נכרי יש אוסרים ויש מתירים והמדקדקים החמירו בזה והמחמיר תע"ב. נכרי שעשה כוס תה משקית תה, המיקל לשתותו יש לו על מה לסמוך^{כב}.

בכמה אופנים לאכילה וכתוספת.

כב. בשבה"ל ח"ב סי' מ"ד הביא שבפ"ת סי' קי"ד סק"א הביא מהפר"ח (ק"ב י"ז וקי"ד י"ז) להתיר שתית קפה של עכו"ם. וטעמו דאע"ג דעולה עש"מ ואינו נאכל כמו שהוא חי, מ"מ כיון דאינו ללפת את הפת אינו נאסר. ועוד דכמו שכתבו תוס' ע"ז ל"א ע"ב לגבי שכר דכי היכי דבטל התבואה למים לענין ברכת שהכל ה"נ לענין בישול גוי, וזה שייך גם בקפה. ושהפנים מאירות (ח"ב סי' ס"ב) חולק עליו דאנן קי"ל כשו"ע ר"ס קי"ג דגם הבא לפרפרת אסור, ולא רק הבא ללפת את הפת ודלא כהפר"ח שחולק שם בזה על השו"ע. ובמ"ש מתוס' כתב שהב"ח כתב דאין טעם זה עיקר בתוס' דלענין שהכל מברך אפילו כשיש כזית בכא"פ ומפני שנשתנה מברייטו, אבל לענין בשול עכו"ם סו"ס מבושל על ידו. והעיקר כטעם שני שבתוס' מפני שאינו עולה עש"מ משא"כ קפה דעולה עש"מ ע"ש. והב"ח העיר עוד דשכר בזמנינו עולה עש"מ. והנה הט"ז העתיק רק הטעם דתוס' דבטל למים. והש"ך העתיק ב' התירוצים וכתב שלא ירד לדעת הב"ח (ופירש בשבה"ל שרצה לחדש טעם דלא גזרו על שכר בשול עכו"ם כמ"ש הרשב"א דלא מזמניה עליה וליכא קרובי דעתא כולי האי וכו' וע"ז תמה דהרשב"א כ"כ לומר מ"ט לא גזרו עליו גזירה מיוחדת אבל לא עדיף משאר מאכלים ומשקים דגזרו בו משום בישולי עכו"ם). וא"כ טעם היתר דשכר משום שאין עולה עש"מ ל"ש בזמנינו, ורק הטעם דבטל לגבי המים, וזה שייך גם בקפה. ובחידושי חת"ס בע"ז (ל"א ע"ב) כתב ע"ד הב"ח שאין תירוץ דבטיל לגבי מים עיקר בתוס' משום דשאני לענין ברכה, כתב הח"ס ע"ז, ואפשר שצדקו דבריו בשכר שעורים דהשעורים עצמם נימוחים במים ויצא כל כחם בבישול אבל מ"מ הקפה שהתיר הפר"ח ודאי מותר מטעם זה שגרעיני הקפה אינם נימוחים במים רק קליטת טעם בעלמא ואין בזה משום בישול עכו"ם, עכת"ד. ויוצא לנו חומרא מהחת"ס בקפה נמס שמתערב גוף הקפה עצמו עם המים ולא רק טעם בעלמא כאשר היה בימי החת"ס וגם בקפה טורקי יש בו מקליטת טעם בעלמא, ולהחת"ס יוצא דכה"ג גם לפר"ח המקיל יהיה אסור. ולענין קלית פולי הקפה, או הבישול בקיטור בנס קפה הביא בס' שד"ח בריש מערכת בישולי א"י, מכמה פוסקים שהפולים הקלויים אסורים משום בישול עכו"ם אף שהם יבשים. ובדרכ"ת סי' קי"ג סוסק"ב תמה דאיך נאסרו הגרעינים כשקלאן גוי כיון דהזרעונים בפ"ע ודאי אין עולין עש"מ וגם אין מלפתין בהם את הפת וצ"ע, עכ"ד. וכדבריו משמע בכל הפוסקים שדנו לענין השתיה בבית משתיהם ולא דנו על הקליה שהיו עושים קודם שמשום כך יהיה אסור לשתות. (וכן היה מנהג גדולי ישראל